

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเป็นการศึกษาความต้องการของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านต่อคุณลักษณะของพัฒนากรในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน โดยการสร้างแบบสอบถาม (questionnaire) และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ตามขั้นตอนดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัย คือ ตำบลสวนแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เหตุผลที่เลือกพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจาก จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคกลาง ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแต่ยังมีสภาพเป็นชนบทอยู่และผู้วิจัย สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองพร้อมด้วยผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นพัฒนากรและผู้นำชาวบ้านในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี จำนวน 15 คน ผ่านการอบรมเกี่ยวกับงานที่วิจัย 1 วัน นอกจากนี้ยังมีความสะดวกในการเดินทางรวมทั้งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi - stage sampling)
รายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเจาะ (purposive sampling) โดยเลือกอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งอำเภอมี 2 ตำบลที่เข้าหลักเกณฑ์ จปฐ. คือ มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาครบทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ตำบลสวนแดง และตำบลคอนมะสังข์ เมื่อพิจารณาจำนวนหมู่บ้าน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแล้ว เห็นว่าตำบลสวนแดงมีความเหมาะสมมากกว่า จึงคัดเลือกตำบลสวนแดง สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการเลือกหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกหมู่บ้านตามผลการประเมินระดับการพัฒนาหมู่บ้านจาก กชช. 2 ค. แผนก จปฐ. พ.ศ. 2533 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้ำหลัง) หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง) และหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า) มีรายละเอียดดังนี้

หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการชี้วัดจากสภาพปัญหาของหมู่บ้าน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มปัญหาการประกอบอาชีพ ผลผลิตและรายได้ กลุ่มปัญหาสาธารณสุขและการอนามัย กลุ่มปัญหาแหล่งน้ำ และกลุ่มปัญหาความรู้ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2533 : 60) ว่าอยู่ในเกณฑ์พัฒนาที่สุด (ก้าวหน้า) มีปัญหา 0-1 กลุ่มปัญหา ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านไผ่แปลกแม่ ต.สวนแดง

หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการชี้วัดจากสภาพปัญหาของหมู่บ้าน 5 กลุ่ม (ตามเกณฑ์การจัดระดับการพัฒนาหมู่บ้านเหมือนหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3) ซึ่งมีปัญหา 2 หรือ 3 กลุ่มปัญหา แต่ละกลุ่มจะต้องมีอย่างละ 1 ปัญหาหลัก) ว่าอยู่ในเกณฑ์พัฒนาระดับปานกลาง ได้แก่ หมู่ที่ 9 บ้านหนองกระทุ่ม ต.สวนแดง

หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการชี้วัดจากสภาพปัญหาของหมู่บ้าน 5 กลุ่ม (ตามเกณฑ์การจัดระดับการพัฒนาหมู่บ้านเหมือนหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3) ซึ่งมีปัญหา 4 หรือ 5 กลุ่มปัญหาแต่ละกลุ่มจะมีอย่างละ 1 ปัญหาว่าอยู่ในเกณฑ์พัฒนาระดับล้ำหลัง ได้แก่ หมู่ที่ 7 บ้านคอนคูห ต.สวนแดง

ขั้นที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเจาะจง (purposive sampling) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ก. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น
- ข. กลุ่มชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 การหากกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (quota sample) การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (sample size) ใช้ในการคำนวณจากสูตรดังนี้ (อ้าง จันทวานิช, 2522 : ชัดสำเนา)

$$\text{สูตรที่ใช้คือ } n = \frac{p(1-p)}{\frac{e^2}{z^2} + \frac{p(1-p)}{N}}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

p = อัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่มในที่นี้ใช้ 20 ดังนั้น

ค่า $p = 0.20$

e = ค่าความผิดพลาดจำนวนตัวอย่างในที่นี้ใช้ 5% ดังนั้น

ค่า $e = 0.05$

z = ค่าของพื้นที่ในโค้งปกติ (normal curve) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น ค่า $z =$ ในโค้งปกติ 1.96

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในที่นี้คือ ผู้นำท้องถิ่น 150 คน และชาวบ้าน 511 คน รวมกลุ่มตัวอย่างได้ 661 คน

เมื่อกำหนดแล้วจะได้กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 150 คน

หมู่บ้านก้าวหน้า	จำนวน 50 คน	เก็บได้ 50 คน	(หมู่ที่ 2 บ้านไผ่แปลกแม่)
หมู่บ้านปานกลาง	จำนวน 50 คน	เก็บได้ 53 คน	(หมู่ที่ 9 บ้านหนองกระทุ่ม)
หมู่บ้านล่าหลัง	จำนวน 50 คน	เก็บได้ 47 คน	(หมู่ที่ 7 บ้านคอนคู)

2. กลุ่มชาวบ้าน จำนวน 511 คน เก็บได้ 475 คน

หมู่บ้านก้าวหน้า	จำนวน 173 คน	เก็บได้ 138 คน	(หมู่ 2 บ้านไผ่แปลกแม่)
หมู่บ้านปานกลาง	จำนวน 153 คน	เก็บได้ 153 คน	(หมู่ 9 บ้านหนองกระทุ่ม)
หมู่บ้านล่าหลัง	จำนวน 185 คน	เก็บได้ 184 คน	(หมู่ 7 บ้านคอนคู)

ข้อจำกัดในการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากขณะที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลอยู่ในระหว่างการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านพอดี ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งกลุ่มของชาวบ้านในการออกเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ หมู่ที่ 2 ตำบลสวนแดง ซึ่งเป็นหมู่บ้านระดับก้าวหน้าและหมู่ที่ 7 ตำบลสวนแดง ซึ่งเป็นหมู่บ้านในระดับล่าหลัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้แนวความคิดจากเรื่องคุณลักษณะของพัฒนาการที่มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว นำมาคัดเลือกแต่ละประเภท นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เพิ่มเรื่อง เพศ อายุและการแต่งกายของพัฒนากรเข้ามาด้วย นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด เพื่อสอบถามผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน เพื่อศึกษาความต้องการ และการให้ความสำคัญและความเข้าใจแต่ละประเทศของคุณลักษณะของพัฒนากร

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะของพัฒนากร ใช้แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามสเกลประมาณค่าแบบรวม (summated rating scales) (กมลสุดประเสริฐ, 2516: 146-148) ชนิด 5 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่มีเลย จำนวน 42 ข้อกับแบบสอบถามชนิดปลายปิด (close-ended questionnaire) เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับหมู่บ้านและภาษาของพัฒนากร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพัฒนากรของผู้ทำการวิจัยมาแล้วและของกรมการพัฒนาชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบชนิดปลายเปิด (open - ended questionnaire) จำนวน 41 ข้อ

ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่จะใช้ในการศึกษา ได้มีการนำไปทดสอบ (pre-test) ก่อนเป็นจำนวน 20 ชุด โดยทำการสอบถามจากผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน ในตำบลบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ จ.สุพรรณบุรี เพื่อนำกลับมาทดสอบหาความเชื่อมั่นของข้อมูล หลังจากนั้นนำไปแก้ไขให้เหมาะสม

การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามนั้นคำนวณเฉพาะในส่วนที่สามารถวัดค่าออกมาเป็นคะแนนเท่านั้นในส่วนข้อเท็จจริง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดเพียงแต่แก้ไขเฉพาะถ้อยคำและสำนวนที่ใช้ให้เข้าใจขึ้นเพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจน

แบบสอบถามที่นำมาคำนวณคือ ส่วนที่ 2 ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของพัฒนากร ได้แก่
คำถามในตอนที่ 2 ซึ่งกำหนดคะแนนให้เป็น rating scales 5 ระดับ คือ

ถ้าผู้ตอบตอบว่า	ต้องการมากที่สุด	5
	ต้องการมาก	4
	ต้องการปานกลาง	3
	ต้องการน้อย	2
	ไม่ต้องการเลย	1

สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ
Cronbach ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s^2_{i}}{s^2_t} \right)$$

เมื่อ K = จำนวนข้อ

$\sum s^2_{i}$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวน
ของคะแนนแต่ละข้อ

s^2_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลการคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 นี้ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ
ทั่วไป เท่ากับ 0.65 และคุณลักษณะด้านความสามารถส่วนบุคคล เท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่พร้อมด้วยผู้ช่วย คือ พัฒนาการประจำตำบล และกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี ซึ่งผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมาแล้ว จำนวน 15 คน และผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ความต้องการของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน เกี่ยวกับคุณลักษณะพัฒนากร และการให้ความสำคัญของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน ต่อคุณลักษณะของพัฒนากรนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

- ก. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วทุกฉบับ มาแจกแจงความถี่ โดยพิจารณาแต่ละข้อของแบบสอบถามโดยการหาค่าเฉลี่ย
- ข. การหาค่าเฉลี่ยของความต้องการผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน เกี่ยวกับคุณลักษณะของพัฒนากร และการให้ความสำคัญของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านต่อคุณลักษณะของพัฒนากรแต่ละประเภท

2) การวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับเพศ อายุและการแต่งกายของพัฒนากร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อนั้น

3) การวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านต่อความหมายคุณลักษณะของพัฒนากรนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาจัดเป็นกลุ่มโดยเลือกคำตอบที่เหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน เข้าในกลุ่มเดียวกัน แล้วนำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ

4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างคุณลักษณะของพัฒนากร ระหว่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน ใช้ค่าสถิติ T-test

5) การวิเคราะห์เปรียบเทียบหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ระดับ 1, 2, และ 3 ในการให้ความสำคัญคุณลักษณะของพัฒนากร โดยใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ก) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความคิดเห็นของบุคคล 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น

2. กลุ่มชาวบ้าน

ข) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของพัฒนาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย